

Πώς λειτουργεί ο φασισμός σήμερα: ένα σημείωμα για τον Τραμπ ως Θεραπευτή Χριστό

COUNTERPUNCH

Counterpunch, 24 Απριλίου 2026, Stephen F. Eisenman

Άγνωστος καλλιτέχνης — δημιουργημένο με τεχνητή νοημοσύνη, *Χωρίς τίτλο (Ο Τραμπ ως Θεραπευτής Χριστός)*. TruthSocial.com @realdonaldtrump, 12 Απριλίου 2026.

Κρυμμένο σε κοινή θέα

Η εικόνα ενός νεανικού Ντόναλντ Τραμπ, που ακουμπά το χέρι του στο μέτωπο ενός άρρωστου ή ετοιμοθάνατου άνδρα, έχει πλέον θαφτεί στο νεκροταφείο των memes. Μέχρι να διαβάσετε αυτό το κείμενο, κάποιο άλλο θα έχει πάρει τη θέση της, και έπειτα άλλο ένα, και ούτω καθεξής. Αυτός είναι ένας από τους σκοπούς του καταϊγισμού εικόνων τεχνητής νοημοσύνης: ο αποπροσανατολισμός. Εστιάζοντας στις προφανείς προκλήσεις — την υποτιθέμενη βλασφημία μιας εικόνας του Τραμπ ως Θεραπευτή Χριστού — το κοινό είναι πιθανότερο να παραβλέψει μεγαλύτερες, αλλά λιγότερο προβεβλημένες, προκλήσεις, όπως η αποδυνάμωση των προτύπων προστασίας από τη ρύπανση, οι περικοπές στην έρευνα για τις ασθένειες και, φυσικά, ο πόλεμος. Υπάρχει όμως και μια άλλη, εξίσου σημαντική επικοινωνιακή στρατηγική σε λειτουργία, και είναι κρυμμένη σε κοινή θέα: η κοινοτοπία ή το κιτς. Αυτή είναι η γλώσσα του φασισμού σήμερα.

Εικονογραφία

Παρά όλη τη διαμάχη που προκάλεσε, το meme είναι μετά βίας συνεκτικό. Ο Τραμπ φορά έναν φαρδύ λευκό χιτώνα κάτω από ένα κόκκινο πόντσο, αν και το τελευταίο μοιάζει εξίσου με κιμονό — έχει μανίκια — και με πουλόβερ του γκολφ ριγμένο ανέμελα στους ώμους. Ακτίνες φωτός εκπέμπονται από το κεφάλι του ξαπλωμένου άνδρα, υποδηλώνοντας ότι εκείνος είναι η ιερή μορφή, ενώ ο Τραμπ δεν είναι παρά ένας νοσηλευτής ή βοηθός νοσηλευτή που ελέγχει τη θερμοκρασία του ασθενούς. Ο πρόεδρος κρατά στο αριστερό του χέρι μια μπάλα φωτός, σαν τις «Never-fairies» της Disney, που πιάνουν και κρατούν ηλιαχτίδες.

Γύρω από τον άρρωστο ή ετοιμοθάνατο άνδρα βρίσκονται τέσσερις ακόμη μορφές. Δεξιόστροφα από πάνω αριστερά: ένας μεσήλικας άνδρας με καπέλο του μπέιζμπολ και καλοκουρεμένα λευκά γένια και μουστάκι — στην queer αργκό, ένας «λύκος» ή «daddy»· ένας νεαρός, ξυρισμένος πεζοναύτης· μια νεαρή νοσηλεύτρια, μικροσκοπική σε σύγκριση με τον γιγαντιαίο Τραμπ· και μια άλλη νεαρή γυναίκα χωρίς εμφανές επάγγελμα, με καστανόξανθα μαλλιά χωρισμένα στη μέση. Μεσήλικες ή μεγαλύτερες γυναίκες δεν προσκλήθηκαν σε αυτό το πάρτι — πράγμα καθόλου παράξενο, δεδομένου του οικοδεσπότη. Τραχιά

δεξιά χέρια στο κάτω αριστερό και δεξί μέρος της εικόνας υποδηλώνουν δύο ακόμη άνδρες, προφανώς γονατισμένους, με τα κεφάλια τους κάτω από το επίπεδο του νοσοκομειακού κρεβατιού. Είναι άραγε τραυματιοφορείς που καθαρίζουν το πάτωμα με τα άλλα τους χέρια;

Τέλος, υπάρχουν οι στρατιώτες που αιωρούνται στον ουρανό, όπως τα στρατεύματα του Ναπολέοντα που εισέρχονται στη Βαλχάλα στον διάσημο πίνακα του 1801 του Girodet-Trioson. Εκείνος στη μέση φαίνεται να υποχωρεί και να είναι ντυμένος με γυναικεία ενδυμασία, φορώντας ένα στέμμα σαν της Ελευθερίας και κρατώντας δύο λάβαρα. Στον γεμάτο ουρανό υπάρχουν επίσης δύο φαλακροί αετοί και τρία μαχητικά αεροσκάφη που διατρέχουν κίνδυνο εναέριας σύγκρουσης ή πρόσκρουσης με πουλιά. Από κάτω βρίσκονται το Άγαλμα της Ελευθερίας, το Μνημείο του Λίνκολν και ένα ακόμη κλασικίζον κτίριο στο αριστερό βάθος — πιθανώς μια παραμορφωμένη από την τεχνητή νοημοσύνη εκδοχή του Καπιτωλίου των ΗΠΑ.

Ο λόγος που η εικόνα προκάλεσε διαμάχη είναι ότι ορισμένοι χριστιανοί την εξέλαβαν ως βλάσφημη. Σύμφωνα με τα τέσσερα κανονικά Ευαγγέλια, ο Χριστός θεράπευε συχνά τους αρρώστους: «Και περιήρχετο ο Ιησούς όλες τις πόλεις και τα χωριά, διδάσκοντας στις συναγωγές τους και κηρύσσοντας το ευαγγέλιο της βασιλείας και θεραπεύοντας κάθε ασθένεια και κάθε αδυναμία στον λαό» (Ματθαίος 4:23). Οι ασθενείς του υπέφεραν από υδρωπικία, δηλαδή οίδημα, παράλυση, τύφλωση και λέπρα. Ο Ιησούς ανέστησε επίσης νεκρούς. Το να παρουσιάζεται ένας πολιτικός — ακόμη και ένας πρόεδρος — ως Χριστός δεν είναι αποδεκτό. Η πρώτη από τις Δέκα Εντολές λέει: «Ουκ έσονται σοι θεοί έτεροι πλην εμού». Ένας πρόεδρος που ακτινοβολεί και θεραπεύει με το άγγιγμά του παρουσιάζεται ως θεϊκή μορφή.

Η σύνδεση του Ιησού με τον γιατρό ή θεραπευτή είναι θεμελιώδης στη χριστιανική εικονογραφία. Ανάμεσα στις αρχαιότερες απεικονίσεις του Ιησού, προγενέστερες ακόμη και από σκηνές της Σταύρωσης, βρίσκεται η παράστασή του ως θεραπευτή. Οι Κατακόμβες των Πέτρου και Μαρκελλίνου στη Ρώμη, του 4ου αιώνα μ.Χ., περιέχουν μια νωπογραφία...

Άγνωστος καλλιτέχνης, Η θεραπεία μιας αιμορραγούσας γυναίκας, Ρώμη, Κατακόμβες του Μαρκελλίνου και του Πέτρου. 4ος αιώνας μ.Χ.

Άγνωστος καλλιτέχνης, Η θεραπεία της αιμορροούσας γυναίκας, Ρώμη, Κατακόμβες των Μαρκελλίνου και Πέτρου, 4ος αιώνας μ.Χ.

Η νωπογραφία απεικονίζει ένα επεισόδιο από το Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, το αρχαιότερο ευαγγελικό βιβλίο: «Και μια γυναίκα, που υπέφερε από αιμορραγία επί δώδεκα χρόνια, και είχε πολλά πάθει από πολλούς γιατρούς, και είχε ξοδέψει όλα όσα είχε, χωρίς να ωφεληθεί καθόλου, αλλά μάλλον γινόταν χειρότερα» (Μάρκος 5:25–26). Αφού γονάτισε και άγγιξε το κράσπεδο του χιτώνα του Χριστού, θεραπεύτηκε.

Περισσότερα από χίλια χρόνια μετά την τοιχογραφία των Κατακομβών, το θέμα εξακολουθούσε να είναι βαθιά εδραιωμένο στη χριστιανική εικονογραφία. Υπάρχουν αναρίθμητα παραδείγματα, μεταξύ των οποίων και ο πίνακας του Ελ Γκρέκο Ο

Χριστός θεραπεύει τον τυφλό —περ. 1570— στο Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης της Νέας Υόρκης, που εικονογραφεί χωρία από το Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο 9:1–41 και το Κατά Μάρκον 8:22–26. Μοιράζεται με το meme του Τραμπ το μοτίβο του χεριού που αγγίζει το μέτωπο, με κλασική αρχιτεκτονική και ουρανό στο βάθος — αλλά χωρίς αεροσκάφη της Πολεμικής Αεροπορίας.

Ελ

Γκρέκο, Ο Χριστός Θεραπεύει τον Τυφλό, περ. 1570. Νέα Υόρκη: Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης.

Δεδομένων των συχνών υποσχέσεων του Τραμπ ότι θα καταρτίσει ένα σχέδιο ασφάλισης υγείας καλύτερο από το Obamacare, είναι κατανοητό ότι θα ισχυριζόταν πως το αμφιλεγόμενο meme αφορά τις ιατρικές και όχι τις πνευματικές του ικανότητες. Είπε σε έναν δημοσιογράφο: «Υποτίθεται ότι είμαι [εγώ] ως γιατρός που κάνει τους ανθρώπους καλά. Και πράγματι κάνω τους ανθρώπους καλά. Τους κάνω πολύ καλύτερα». Σύμφωνα με τον πρόεδρο, η εικόνα τον δείχνει να θεραπεύει θαυματουργά τον αμερικανικό «λαό» — το πολιτικό σώμα— και όχι απλώς ένα μοναδικό, ξαπλωμένο πρόσωπο.

Άγνωστος καλλιτέχνης (δημιουργήθηκε από τεχνητή νοημοσύνη), Χωρίς τίτλο Trump and Jesus).

TruthSocial.com@realdonaldtrump, 15 Απριλίου 2026.

Λίγες μέρες αργότερα, ο Τραμπ υπονόμεισε ο ίδιος τις διαμαρτυρίες του απέναντι στην κατηγορία της βλασφημίας, δημοσιεύοντας ένα ακόμη meme. Αυτή τη φορά, δεν ήταν ο ίδιος ο Ιησούς, αλλά απλώς ένας άνθρωπος επιλεγμένος και αγγιγμένος από τον Ιησού. Πρόκειται για ένα διπλό πορτρέτο μέχρι το στήθος: ένας Ιησούς με λευκό ένδυμα έχει το αριστερό του χέρι απλωμένο γύρω από τον ώμο του προέδρου και το δεξί του χέρι πάνω στο στήθος του. Όπως και ο Χριστός, τα μάτια του Τραμπ είναι κλειστά ή χαμηλωμένα, σαν να προσεύχεται ή να κοιμάται. Η φωτογραφική πηγή πρέπει να ήταν κάποια συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου. Η θολότητα της εικόνας είναι σκόπιμη — είτε ο Τραμπ ονειρεύεται τον Χριστό είτε ο Χριστός ονειρεύεται τον Τραμπ.

Ως προς τη σύνθεση, η δεύτερη εικόνα θυμίζει το *Italia und Germania* του Friedrich Overbeck, του 1828, έναν πίνακα που εξυμνεί την υποτιθέμενη εγγύτητα δύο πολιτισμών. Κατά τη δεκαετία του 1930, το έργο έγινε έμβλημα της γερμανοϊταλικής, βόρειας/μεσογειακής, ναζιστικής/φασιστικής συμμαχίας. Θεωρήθηκε επίσης παράδειγμα υγιούς, γερμανικής τέχνης, σε αντίθεση με την «entartete» —«εκφυλισμένη»— τέχνη μοντερνιστών όπως ο Πικάσο, ο Σαγκάλ και ο Μοντιλιάνι.

Friedrich Overbeck, *Germania und Italia*, 1811-28. Μόναχο: Neue Pinakothek.

Ναζιστικό πρότυπο του θεραπευτή και σωτήρα

Αν και πολλοί εθνικοί ηγέτες και δικτάτορες έχουν χρησιμοποιήσει τη γλώσσα της ιατρικής και της σωτηρίας ως πολιτικές μεταφορές, λίγοι το έκαναν τόσο συχνά ή με τόσο σημαντικές συνέπειες όσο ο Αδόλφος Χίτλερ. Περιγραφόταν συγκεκριμένα ως *arzt der Deutschen Volk* —γιατρός του γερμανικού λαού— και του άρεσε να φωτογραφίζεται να αγγίζει αρρώστους ή τραυματίες, να χαϊδεύει τα χέρια ή τα κεφάλια μικρών παιδιών και, τουλάχιστον σε μία περίπτωση, να παίρνει τον σφυγμό ενός παιδιού. Στην αυτοβιογραφία και πολιτικό του μανιφέστο, *Ο Αγών μου —Mein Kampf*, 1925— ο Χίτλερ έγραφε για «κοινωνική ασθένεια», «ηθική ασθένεια», «πολιτική ασθένεια» και «κληρονομική ασθένεια». Καθήκον του αληθινού ηγέτη —του ίδιου του Χίτλερ— ήταν να «αναγνωρίσει τη φύση της ασθένειας... και να προσπαθήσει σοβαρά να τη θεραπεύσει».

Besuch bei den Opfern von Reinsdorf

Άγνωστος φωτογράφος, Ο Αδόλφος Χίτλερ στο νοσοκομείο του Reinsdorf. Από: Otto Dietrich, Adolf Hitler. Bilder aus dem Leben des Führers —Αμβούργο: Cigaretten/Bilderdienst Hamburg/Bahrenfeld, 1936.

Ο Χίτλερ και οι οπαδοί του μετέτρεψαν αυτές τις μεταφορές σε πραγματικότητα. Πίστευαν ότι οι Εβραίοι, οι μπολσεβίκοι, οι queer άνθρωποι, οι Ρομά, οι ψυχικά ασθενείς και τα άτομα με σωματικές αναπηρίες αποτελούσαν μάστιγα για το εθνικό σώμα και έπρεπε να αφαιρεθούν — μέσω γενοκτονίας, της λεγόμενης ευθανασίας, δηλαδή της βάνανσης δολοφονίας ανθρώπων με αναπηρίες ή κληρονομικές ασθένειες, και της αναγκαστικής στέρωσης. Και όπως ο Χίτλερ έβλεπε τον εαυτό του ως γιατρό, έτσι τον αντιλαμβάνονταν και ως σωτήρα του γερμανικού λαού και έθνους. «Είμαστε, ομολογουμένως, λίγοι σε αριθμό», έγραψε το 1919, λίγο μετά την αποχώρησή του από τη στρατιωτική υπηρεσία: «Αλλά κάποτε ένας άλλος άνθρωπος σηκώθηκε στη Γαλιλαία, και σήμερα η διδασκαλία του κυβερνά ολόκληρο τον κόσμο». Αργότερα, προφήτευσε ότι μετά τον θάνατό του θα τον περιέγραφαν ως: «Έναν άνθρωπο που ποτέ δεν συνθηκολόγησε, που ποτέ δεν εγκατέλειψε, που ποτέ δεν έκανε συμβιβασμούς, που γνώριζε μόνο έναν στόχο και τον δρόμο προς αυτόν, που είχε μια μεγάλη πίστη ονόματι “Γερμανία”». Αυτό που άρχισε ο Χριστός, θα έγραφε αυτός ο φανταστικός μελλοντικός βιογράφος, «ο Χίτλερ θα το ολοκλήρωνε».

Η σύνδεση του Τραμπ με τον Χίτλερ —και μάλιστα η αντιγραφική αποσπασμάτων από τις ομιλίες του Φύρερ— είναι καλά

τεκμηριωμένη. Το 2024, σε συγκέντρωση για την Ημέρα των Βετεράνων στο Νιου Χάμσαϊρ, ο Τραμπ ορκίστηκε να «ξεριζώσει τους κομμουνιστές, τους μαρξιστές, τους φασίστες και τους ριζοσπάστες αριστερούς τραμπούκους που ζουν σαν παράσιτα μέσα στα όρια της χώρας μας». Ο Χίτλερ έγραφε στο *Mein Kampf*: «[Ο Εβραίος] παραμένει το αιώνιο παράσιτο, ένας σπογγώδης οργανισμός που, σαν ένας φοβερός βάκιλος, εξαπλώνεται όλο και περισσότερο μόλις ένα ευνοϊκό περιβάλλον τον προσκαλέσει να το κάνει». Δύο δεκαετίες αργότερα, προς το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Χίτλερ αναλογίστηκε τα προηγούμενα χρόνια και συνόψισε τους στόχους του: «Να εξοντώσω τα παράσιτα σε ολόκληρη την Ευρώπη».

Η κοινοτοπία ή το κιτς ως μορφή και νόημα

Η ομιλία του προέδρου το 2024 για τα «παράσιτα», καθώς και άλλες παρόμοιες —όπως και τα σημερινά memes Τραμπ/Ιησού— είναι προκλήσεις, αυτό που οι παιδοθεραπευτές αποκαλούν «συμπεριφορές αναζήτησης προσοχής». Για τον Τραμπ και το καθεστώς του, είναι επίσης ένα παιχνίδι εξαπάτησης, όπως υποστηρίχθηκε νωρίτερα: ένας αποπροσανατολισμός που κρύβει από το οπτικό πεδίο μερικά από τα πιο σκληρά προγράμματα και πολιτικές που γνώρισε ποτέ το έθνος. Όμως οι εικόνες του Τραμπ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αλλού πρέπει επίσης να κατανοηθούν ως μέρος ενός ευρύτερου αναπαραστατικού μηχανισμού, ο οποίος περιλαμβάνει προεδρικά πορτρέτα, λάβαρα, συγκεντρώσεις, αφίσες, γραμματόσημα, νομίσματα, επιχρυσωμένη διακόσμηση του Λευκού Οίκου, την προγραμματισμένη αίθουσα χορού, την αφίδα θριάμβου και τα NFTs. Τα τελευταία περιλαμβάνουν γλυκανάλατες και παράλογες απεικονίσεις του παχύσαρκου, σχεδόν ογδοντάχρονου προέδρου ως καουμπόη, βασιλιά, μαφιόζου, πυγμάχου, μοτοσικλετιστή και ήρωα δράσης.

Μια πρόσφατη εκστρατεία του Υπουργείου Εργασίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι εξίσου γλυκανάλατη και αξιοκαταφρόνητη. Περιλαμβάνει εικόνες —κατάλληλες να τυπωθούν ως αφίσες— κυρίως λευκών, ανδρών και ξανθών εργατών και οικογενειών. Θυμίζοντας πίνακες του Norman Rockwell, ναζιστικές αφίσες και σοβιετικό σοσιαλιστικό ρεαλισμό, υποδηλώνουν ότι το μέλλον σύντομα θα μοιάζει με ένα φανταστικό αμερικανικό παρελθόν αδιαμφισβήτητης πατριαρχίας, πατριωτισμού, χριστιανικής πίστης, λευκής υπεροχής

και συζυγικών —πυρηνικών— οικογενειών. Όπως και τα memes Τραμπ/Χριστού, έχουν προσελκύσει σημαντική, αρνητική δημοσιότητα.

Άγνωστος καλλιτέχνης (δημιουργήθηκε από τεχνητή νοημοσύνη), Αφίσες/memes για το Υπουργείο Εργασίας των ΗΠΑ, 2025-2026. Όλες αυτές οι εικόνες εξυμνούν το στερεότυπο και το κλισέ — με μία λέξη, το κιτς — και όλοι το γνωρίζουν. Έτσι, καλούν το κοινό να πιστέψει ότι έχει μνηθεί σε μια επικοινωνιακή στρατηγική — όπως πράγματι έχει συμβεί. Οι θεατές γίνονται «μέσα στα πράγματα», συμμετοχοί σε ένα αστείο που λέγεται εις βάρος άλλων: των Δημοκρατικών ή των πολιτικά προοδευτικών, των Μαύρων, των Λατίνων, των μεταναστών, των queer ανθρώπων ή των γυναικών. Ο στιγματισμός είναι προφανής σε όλους.

Η προσβλητική και γλυκανάλατη εκστρατεία memes του Τραμπ, επομένως — όπως και η κιτς επιχρύσωση του Λευκού Οίκου, η γιγαντιαία αίθουσα χορού, η απίδα θριάμβου και όλα τα υπόλοιπα — επιτελεί το ιδεολογικό της έργο όχι ζητώντας από το κοινό να θαυμάσει ή να αποδεχθεί το προσβλητικό μήνυμα, αλλά καλώντας το να κατανοήσει το παιχνίδι που παίζεται, ώστε να ικανοποιηθούν καλύτερα οι ατομικές του δυνάμεις αισθητικής και πολιτικής διάκρισης. Με λίγα λόγια, το κοινό καλείται να απορροφηθεί από τα έργα και να τα φυσικοποιήσει. Έτσι εισέρχεται ο φασισμός στο σπίτι της καπιταλιστικής δημοκρατίας — από την μπροστινή πόρτα.

Αυτό που ο Τραμπ και οι υποστηρικτές του αποθαρρύνουν είναι οποιαδήποτε κριτική στις πολιτικές του προέδρου ή στον ίδιο τον άνθρωπο, εκτός ίσως από ένα υπεροπτικό στραβοκοίταγμα απέναντι στις σκανταλιές του. Και γι' αυτό το meme του Τραμπ ως Θεραπευτή Χριστού αποσύρθηκε γρήγορα από τη δημόσια θέα — απέτυχε να είναι απολύτως γλυκανάλατο. Ενώ το κιτς προσφέρει ομαλότητα και συνοχή — μια ψευδή επίλυση της αντίφασης — αυτή η εικόνα, όπως υποστηρίχθηκε προηγουμένως, ήταν αδέξια και ενοχλητική, συναρμολογημένη πρόχειρα σαν bricolage. Οι μορφές της ήταν δύσκολο να προσδιοριστούν· τα κλισέ της απειλούσαν να συγκρουστούν — όπως οι φαλακροί αετοί και τα μαχητικά αεροσκάφη. Το θρησκευτικό της νόημα ήταν χειρότερο από προσβλητικό — ήταν ασαφές. Η φασιστική εικόνα πρέπει να είναι ενιαία και ολοκληρωμένη· αυτή εδώ ήταν ραγισμένη. Έτσι, το ίδιο το καθεστώς, βαλτωμένο σε έναν ξένο πόλεμο, επιβαρυνόμενο από αυξημένες τιμές, μειωμένη υγειονομική περίθαλψη και

αυξανόμενα ασφάλιστρα, διακινδυνεύει την οργή ή, ακόμη χειρότερα, την αποστασιοποίηση των πιστών του.

Ο Stephen F. Eisenman είναι ομότιμος καθηγητής στο *Northwestern University* και επίτιμος ερευνητικός συνεργάτης στο *University of East Anglia*. Είναι συγγραφέας δώδεκα βιβλίων, το πιο πρόσφατο από τα οποία —σε συνεργασία με τη Sue Coe— έχει τίτλο *The Young Person's Illustrated Guide to American Fascism* — «Ο εικονογραφημένος οδηγός του νέου ανθρώπου για τον αμερικανικό φασισμό» — από τις εκδόσεις *OR Books*, 2014. Είναι επίσης συνιδρυτής της *Anthropocene Alliance*. Ο Stephen δέχεται σχόλια και απαντήσεις στη διεύθυνση s-eisenman@northwestern.edu.

Counterpunch